

19.02.2025р .Гр.35.Всесвітня історія. Уроки №25-26.

Тема: 1.Руйнування Версальської системи в першій половині 1930-х рр..

2.Від аншлюса Австрії до пакта Молотова-Ріббентропа.

1.У першій половині 1930-х рр. навряд чи хто з тогочасних політиків наважився б стверджувати, що до кінця десятиліття може спалахнути нова, більш масштабна світова війна. На той час політиків непокоїли питання, якими зовнішньополітичними кроками можливо хоча б пом'якшити наслідки кризи, яка загостила міжнародні відносини. Утвердження зростаючого впливу США у світі;зміцнення економічних і політичних позицій на Далекому Сході;розширення всебічного впливу в Латинській Америці через позицію "доброго сусіда". Уряд США висунув на перший план не воєнну інтервенцію, а методи фінансово-економічного натиску і торгівлі;визнання СРСР і дипломатичні відносини з ним, не зважаючи на політику несприйняття комунізму;політика нейтралітету в міжнародних відносинах;дії і заходи для відновлення військового потенціалу Німеччини, аби не допустити посилення впливу Франції у Європі.Зовнішньополітичні пріоритети Великої Британії та Франції: утвердження політичного впливу в Європі;протистояння спробам Німеччини відновити економічну, політичну та військову могутність;активні дії у сфері захисту колоніальних володінь;прагнення Франції через Малу Антанту перешкодити "експорту комунізму" з СРСР у Європу;прагнення відвести від себе воєнну загрозу з боку Німеччини шляхом поступок та таємної дипломатії. Зовнішня політика СРСР: нейтралітет і невтручання у будь-які військові конфлікти;політичний нейтралітет щодо Німеччини та Японії;участь у створенні системи колективної безпеки в Європі;прагнення отримати максимальні вигоди від наростаючого протиборства між Німеччиною з одного боку та Францією й Великою Британією з іншого.У 1930-х рр. Італія перейшла до відверто агресивної зовнішньої політики забезпечення "національного розширення". Реалізувати ці плани вона збиралися через загарбницькі війни. Пріоритетним для

зовнішньої політики Італії стало зміцнення стратегічного союзу з Німеччиною. Зовнішня політика Німеччини: орієнтація на перегляд та ліквідацію Версальського договору; підтримка реакційних режимів, об'єднання сил агресії; агресивність, спрямована на розв'язання широкомасштабної війни за світове панування. Демонстрація військової сили нацистів. Боротьба за перегляд Версальського договору на довгі роки визначила зовнішньополітичний курс Німеччини. Саме на хвилі цієї боротьби до влади в країні прийшли нацисти, хоча спроби цього перегляду почалися ще в роки Веймарської республіки. Кроки Німеччини з перегляду Версальського договору у жовтні 1933 р. на конференції з питань роззброєння Німеччина в ультимативній формі вимагала скасувати військові статті Версальського договору і надати їй "рівні права" на озброєння; у жовтні 1933 р. Німеччина вийшла з Ліги Націй, розв'язавши цим самим руки для озброєнь і агресії; у лютому 1935 р. Гітлер оголосив про створення в Німеччині військової авіації, що суперечило рішенням Версальського договору; у березні 1935 р. Гітлер, порушуючи статті Версальського договору, запровадив загальну військову повинність. Було відновлено німецький Генеральний штаб і створено 500-тисячну армію, яка була у 5 разів більшою, ніж передбачалося мирним договором; у червні 1935 р. укладено англо-німецьку морську угоду, яка відкрила Німеччині шлях до збільшення тоннажу військово-морського флоту і будівництва підводних човнів. Німеччина поступово відновлювала військову потужність і безкарно ігнорувала територіальні обмеження, передбачені Версальським договором. Проміжний підсумок. Визначений А. Гітлером шлях передбачав не просто перегляд Версальської системи, а й повну ліквідацію та докорінні зміни міжнародних відносин, що склалися. Це був шлях до війни. З середини 20-х рр. Італія перейшла до відверто агресивної зовнішньої політики забезпечення "національного розширення" і панування в Середземному морі. Реалізувати ці плани вона збиралися через загарбницькі війни. Пріоритетним для зовнішньої політики Італії стало зміцнення стратегічного союзу з Німеччиною. Спільна агресія проти республіканської Іспанії; укладення угоди між Італією та Німеччиною про розмежування сфер впливу в

Європі і на Середземному морі. Серпень 1923 р. – конфлікт з Грецією і захоплення грецького острова Корфу. 1924 р. – примусила Югославію підписати договір про приєднання острова Ф'юме. 1925 р. – проголошення приєднання до Італії Албанії. 1928 р. – невдала спроба анексувати Ефіопію (Абіссінію) – єдину незалежну країну в Африці мирним шляхом за допомогою договору про дружбу. 1934 р. – ухвалення закону про воєнізацію італійської нації: військове навчання у примусовому порядку для всього населення. Щорічне збільшення збройних сил. 2 жовтня 1935 р. – початок воєнних дій проти Ефіопії, що викликали опір населення. Травень 1936 р. – захоплення італійцями столиці Ефіопії Аддис-Абеба, наслідком чого стала капітуляція Ефіопії. 1937 р. – виключення Італії із Ліги Націй. Італія в системі міжнародних відносин. Зростання агресивності Японії. Загарбання Маньчжурії. 1. Загострення суперечностей Японії із США і Великобританією: прийняття в США плану воєнних дій проти Японії – «Оранжевого плану» (1924); спрямування меморандуму Танака проти США та усунення їхньої присутності і впливу на Далекому Сході. 2. На початку 1928 р. японці вторглися на півострів Шаньдун, але успіху не досягли. 3. У вересні 1928 р., інсценувавши вибух на японській лінії Південноманьчжурської залізниці, Японія розв'язала війну проти Китаю. За півдоби японці окупували всю територію Південної Маньчжурії й рушили в глиб країни. 4. Початок агресії у Південно-Східному Китаї 1931 р. Окупація японськими військами провінції Маньчжурія та створення маріонеткової держави Маньчжоу-Го на чолі з імператором Пу І в 1932 р.. 5. 1933 р. – вихід Японії зі складу Ліги Націй. 6. Початок захоплення Центрального Китаю. Сигналом до поновлення воєнних дій став збройний інцидент улітку 1937 р., коли японські солдати, які проводили навчання поблизу Пекіна, були обстріляні китайською артилерією. 7. Наприкінці 1930-х років між Японією та СРСР відбулося два зіткнення. Улітку 1938 р. в районі о. Хасан японці атакували позиції Червоної армії. 8. Наступне зіткнення відбулося в 1939 р. на річці Халхін-Гол у Монголії. Унаслідок боїв Японія втратила майже 80 тис., а монгольсько-радянські війська до 18 тис. осіб. При цьому нових територій ні СРСР, ні Японія не здобули.

2. Наростивши на 1938 р. військову могутність, Гітлер приступив до переділу кордонів з метою приєднання до складу Німеччини усіх населених німцями країн. Першою у списку стояла Австрія – батьківщина Гітлера. У ніч на 12 березня 1938 р. німецькі війська, заздалегідь зосереджені на кордоні, увійшли в Австрію. Захоплення цієї країни обійшлося без жодного пострілу. Проведений 10 квітня 1938 р. плебісцит підтвердив аншлюс Австрії. Аншлюс – (нім. Anschluss - об'єднання) - політика “ненасильницького” приєднання земель, заселених німцями чи переважно німцями, яку проводила Німеччина після приходу до влади нацистів. 13-го квітня був опублікований закон “Про возз'єднання Австрії з Німецькою імперією”, згідно з яким Австрія оголошувалася “однією із земель Німецької імперії” і відтепер стала називатися “Остмарк”. Мюнхенська угода 30 вересня 1938 Судетська область відділяється від Чехословацької республіки й передається Німеччині з 1 по 10 жовтня з усім майном, у тому числі озброєнням, укріпленнями, особистими речами, худобою, меблями громадян, працюючими промисловими підприємствами; Чехословацька республіка повинна задовольнити територіальні претензії Польщі та Угорщини. Під час підписання Мюнхенської угоди. 30 вересня 1938 р. Гітлер отримав індустриальні райони Чехословаччини з металургійними та хімічними заводами, а Чехословаччина, втративши прикордонні укріплення, опинилася роззброєною перед загрозою агресії. 15 березня 1939 р. німецькі війська без всякого опору окупували Чехію й Моравію. Словаччина була проголошена незалежною, а Угорщина захопила всю Карпатську Україну.. “Розчленування Чехословаччини під англо-французьким тиском означає повний відступ європейської дипломатії перед загрозою застосування сили з боку Німеччини. Ця капітуляція має характер катастрофи; вона аж ніяк не сприяє зміцненню миру та забезпеченню безпеки Великої Британії і Франції. Навпаки, вона неминуче призведе обидві ці країни до такого стану, коли вони зрештою будуть позбавлені будь-якої можливості чинити опір”. Уїнстон Черчилль, з інтерв'ю агенству “Рейтер”. 31 жовтня 1938 р.

Агресія — застосування якою-небудь державою сили першою.
Плебісцит— опитування громадян, як правило, з метою визначення долі відповідної території. Політика колективної безпеки – комплекс заходів, спрямованих на відсіч агресії.
Політика “умиротворення” - спроби запобігти війні мирними методами, шляхом поступок країнам-агресорам. Агресивні плани Гітлера вимагали забезпечення позиції нейтралітету з боку СРСР. Радянський уряд який прагнув запобігти створення антирадянської коаліції в Європі, після Мюнхенської угоди 1938 р. узяв курс на зближення з фашистською Німеччиною.

ПЕРЕДУМОВИ ПІДПИСАННЯ РАДЯНСЬКО – НІМЕЦЬКОГО ДОГОВОРУ: Після обміну телеграмами між Гітлером і Сталінім 23 серпня до Москви прибула німецька делегація на чолі з Й. Ріббентропом. На нараді, що відбулася з цього приводу, також було домовлено і про “додатковий протокол”, за яким мало відбуватися “розмежування сфер впливу”. На нараді вирішено, що він має бути таємним.

ПОЛОЖЕННЯ ПАКТУ ПРО НЕНАПАД: 1. Пакт, що складався з 7 статей укладався на 10 р. з автоматичним його продовженням із згоди сторін. 2. Сторони зобов’язувались не нападати одна на одну як окремо, так разом з іншими державами. 3. Передбачався взаємний нейтралітет у разі війни однієї з сторін. 4. Було домовлено, що СРСР і Німеччина не братимуть участі у коаліціях держав, спрямованих відповідно проти Німеччини чи СРСР. До кінця 80-х рр. радянські історики переконували, що пакт дав змогу СРСР відтягти війну з німцями і краще підготуватись до неї. Зміст таємного додаткового протоколу до пакту: Його існування категорично заперечувалось аж до початку 90-х рр. 1. Кордоном розмежування “життєвих інтересів” Німеччини та СРСР у Прибалтиці визнавався північний кордон Литви. 2. Польща мала бути розділена між СРСР та Німеччиною по лінії річок Тиса – Нарев – Вісла – Сян. 3. Німеччина визнавала право СРСР на Бессарабію, що входила тоді до складу Румунії. В 2-й годині ночі 24 серпня Молотов і Ріббентроп поставили підписи під текстом пакту та таємним протоколом. Радянсько-німецький пакт про ненапад і таємний протокол до нього. Розподіл сфер впливу між Німеччиною та СРСР у Східній Європі. Провал спроб створення системи колективної безпеки на основі воєнно-політичного союзу

Англії, Франції, СРСР. Погіршення воєнно-стратегічного становища Франції та Англії. Забезпечення «свободи рук» для агресії проти Польщі, розширення територій та військового потенціалу. Нейтралітет СРСР у майбутньому конфлікті. Уникнення Гітлером війни на два фронти.

Посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=9d1o859PcK8>.

Д/з: §21-23.